

Wyrok z dnia 4 lipca 2007 r.

II UK 280/06

1. W sprawie o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy (sprawa o świadczenia powtarzające się), w postępowaniu apelacyjnym można rozszerzyć żądanie, dochodząc przyznania świadczenia za dalszy okres. Oznacza to, że w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy, nie jest wyłączone orzekanie o tym świadczeniu za okres późniejszy niż określony w decyzji organu rentowego.

2. Przepis art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. odnoszący się do rozpoznawania odwołania od decyzji organu rentowego, nie ma zastosowania w postępowaniu apelacyjnym, a nadto nie ma zastosowania w sprawie, w której decyzja organu rentowego została wydana przed dniem 1 stycznia 2005 r. (data jego wejścia w życie).

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Zbigniew Korzeniowski, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 25 lipca 2007 r. sprawy z wniosku Ryszarda S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P. o rentę z tytułu niezdolności do pracy, na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2006 r. [...] Sąd Apelacyjny w Warszawie, uwzględniając apelację wnioskodawcy Ryszarda S., zmienił wyrok Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ostrołęce z dnia 8 grudnia 2005 r. oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w O. z dnia

29 października 2004 r., i przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 22 marca 2005 r. do dnia 21 września 2006 r.

Według ustaleń faktycznych, decyzją z dnia 30 stycznia 1995 r. organ rentowy przyznał Ryszardowi S. (ur. 3 kwietnia 1954 r.) rentę inwalidzką, w oparciu o orzeczenie Obwodowej Komisji do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia z dnia 5 stycznia 1995 r. o zaliczeniu go do III grupy inwalidów. Po badaniach kontrolnych, z uwagi na stan zdrowia wnioskodawcy, prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy ulegało przedłużeniu, najpierw do stycznia 2004 r., potem do kwietnia 2004 r. W dniu 21 kwietnia 2004 r. wnioskodawca złożył wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty. Lekarz orzecznik ZUS orzeczeniem z dnia 7 maja 2004 r. uznał go za zdolnego do pracy, a organ rentowy decyzją z dnia 28 maja 2004 r. odmówił wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Na skutek jego odwołania, postanowieniem z dnia 24 sierpnia 2004 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce umorzył postępowanie, a w czasie jego trwania został złożony do ZUS w O. wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty z tytułu pogorszenia się stanu zdrowia wnioskodawcy. Orzeczeniem z dnia 18 października 2004 r. lekarz orzecznik ponownie uznał, że wnioskodawca jest zdolny do pracy. Ponadto organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony udowodnił łącznie staż pracy w wymiarze 24 lat, 5 miesięcy i 8 dni, w tym w ostatnim dziesięcioleciu przed zgłoszeniem wniosku o rentę 4 lata, 6 miesięcy i 18 dni, zamiast wymaganych 5 lat. Z tych względów decyzją z dnia 29 października 2004 r. odmówił wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ostrołęce po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w czasie którego dopuścił dowód z opinii dwóch zespołów biegłych sądowych lekarzy z zakresu kardiologii, neurologii, ortopedii, reumatologii, laryngologii i okulistyki oddalił odwołanie wnioskodawcy. Biegli stwierdzili, że odwołujący się jest częściowo niezdolny do pracy na okres 1 roku od 1 maja 2004 r. (opinia z dnia 20 grudnia 2004 r.). W uzupełniającej opinii z dnia 14 lutego 2005 r. biegli podtrzymali konkluzje zawarte w opinii zasadniczej argumentując, że wskazany przez nich okres, na który, ich zdaniem, winna być przyznana renta umożliwi wnioskodawcy leczenie. Organ rentowy ustosunkowując się do opinii uzupełniającej podniósł, iż nie wynika z niej, aby schorzenia odwołującego osiągnęły znaczny stopień i uzasadniały ustalenie chociażby częściowej niezdolności do pracy i wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii innych specjalistów. Uznając zasadność zarzutów organu rentowego oraz z uwagi na fakt, że odwołujący się złożył dodatkową dokumentację

medyczną Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 22 września 2005 r. dopuścił do wód z opinii innych biegłych z zakresu okulistyki, kardiologii, neurologii, ortopedii, reumatologii, laryngologii. Zdaniem biegłych, wnioskodawca jest częściowo niezdolny do pracy w okresie od 22 marca 2005 r. przez półtora roku, przy czym nie może wykonywać pracy na wysokościach wymagającej widzenia obuocznego. W uzasadnieniu opinii biegli wskazali, że niezdolność do pracy wystąpiła dopiero od dnia 22 marca 2005 r. jako skutek pogarszającego się stanu zdrowia wnioskodawcy. Ryszard S. akceptując opinię biegłych, wniósł o przyznanie prawa do renty od 22 marca 2005 r. na okres półtora roku. W trakcie postępowania, wnioskodawca złożył ponownie wnioski o rentę z tytułu niezdolności do pracy, a wobec decyzji odmownej organu rentowego odwołanie do Sądu (sprawa jest w toku).

Sąd Apelacyjny uznał, iż ponowne powstanie częściowej niezdolności do pracy jest niewątpliwe od dnia 22 marca 2005 r., a więc nastąpiło w okresie 18 miesięcy od ustania prawa do renty i przed złożeniem w maju 2005 r. kolejnego wniosku o świadczenie rentowe. W tej sytuacji, z dniem 22 marca 2005 r. zostały spełnione wszystkie warunki do przywrócenia wnioskodawcy prawa do świadczenia na podstawie art. 61 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), co prowadzi do przyznania renty na okres zamknięty - zgodnie z żądaniem - od dnia 22 marca 2005 r.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku pełnomocnik organu rentowego zarzucił naruszenie prawa materialnego - art. 68 ust. 1 lit. b ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) w związku z art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, polegające na pominięciu przepisu i dokonaniu zmiany decyzji ZUS w oparciu o okoliczności, które nastąpiły po dacie wydania decyzji, art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach, przez błędną wykładnię polegającą na przyznaniu prawa do renty w sytuacji, gdy przesłanki do jej nabycia nie zostały spełnione w dniu wydania decyzji, oraz naruszenie przepisów postępowania - art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., przez jego niezastosowanie, art. 316 k.p.c., przez niewłaściwe zastosowanie i orzeczenie w zakresie przekraczającym treść zaskarżonej decyzji, art. 385 k.p.c., przez jego niezastosowanie. W oparciu o przedstawione zarzuty, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi

drugiej instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlega oddaleniu jako nieuzasadniona. Prawo do świadczeń z ubezpieczenia rentowego ustala i świadczenia te wypłaca, zgodnie z art. 68 ust. 1 lit. b ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.), organ rentowy. Jego decyzje mają charakter deklaratoryjny. Organ rentowy stwierdza jedynie czy zostały spełnione ustawowe warunki nabycia prawa do wnioskowanego świadczenia. W postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd ocenia legalność decyzji organu rentowego według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania, a tylko w wyjątkowych przypadkach może przyznać świadczenie, jeżeli warunki je uzasadniające zostały spełnione już po wydaniu zaskarżonej decyzji (por. wyroki z dnia 10 marca 1998 r., II UKN 555/97, OSNAPiUS 1999 nr 5, poz. 181 oraz z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 43). Nie oznacza to jednak, że w sprawach z ubezpieczenia społecznego, nie stosuje się art. 316 § 1 k.p.c., znajdującego, poprzez art. 391 k.p.c., zastosowanie także w postępowaniu apelacyjnym, według którego Sąd wydaje wyrok biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ma charakter odwoławczy, a jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy. Zasadą jest zatem, że sąd ocenia legalność decyzji organu rentowego według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania, niemniej jednak nie jest wyłączona w szczególnych przypadkach możliwość przyznania świadczenia jeżeli warunki je uzasadniające zostały spełnione po wydaniu zaskarżonej decyzji. Taka sytuacja ma miejsce w rozpatrywanej sprawie. Skoro bowiem do świadczenia rentowego ma zastosowanie art. 383 k.p.c., to w postępowaniu apelacyjnym w sprawach o świadczenia powtarzające się można rozszerzyć żądanie o świadczenia za dalsze okresy. Oznacza to, że w sprawach o rentę z tytułu niezdolności do pracy nie jest wyłączone orzekanie o świadczeniu za okres późniejszy niż określony w decyzji organu rentowego.

Oceniając zarzut naruszenia art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. i stwierdzając jego niezasadność, należy wskazać, że przepis ten odnosi się do postępowania przed sądem pierwszej instancji (tylko ten sąd oddala odwołanie), a tym samym nie może być naruszony przez sąd drugiej instancji, który go nie stosuje. Skarga kasacyjna przysługuje zaś od wyroku drugiej instancji (art. 398¹ § 1 k.p.c.). Należy także wskazać, że art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. wszedł w życie w dniu 1 stycznia 2005 r. z mocy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 121, poz. 1264) i nie może mieć zastosowania do rozpatrywanej sprawy, w której decyzja została wydana w dniu 29 października 2004 r. Brak jest w tym przypadku podstaw do zastosowania wprost nowej procedury, gdyż nowe rozwiązanie dotyczy kwestii odwoławczej, w której obowiązuje zasada stosowania przepisów z chwili czynności odwoławczych (art. XV § 1 i § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego). Wniosek ten potwierdzają - co najmniej pośrednio - przepisy przywołanej wyżej ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. zmieniającej procedurę, o stosowaniu jej rozwiązań dopiero od 1 stycznia 2005 r. (art. 20 i art. 21) - por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2007 r., III UK 4/07 - dotąd niepublikowany.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak w sentencji.

=====